

LITERATUR

Visserligen leder omtanken om samhällets stabilitet och riskerna för att fatta felaktiga beslut till en konservativ metod där reformer skall ske successivt och under ständig prövning. Men detta får inte förväxlas med en ren pragmatism eller med att det inte skulle finnas en objektiv rättvisa. Och statens främsta uppgift är att upprätthålla rättvisan och ordningen, inte att garantera välbefinnandet för varje individ.

Speciellt farligt är att som Lindberg jämställa vad han kallar immateriella välfärdsfaktorer – frihet, trygghet etc – med varandra eller med materiella fördelar och tillåta maximering av totalsumman även på bekostnad av en faktor. Som Lindberg skriver: "Följaktligen kan materiell och immateriell välfärd ökas, minskas och omfördelas ..." Detta leder, även om Anders Lindberg inte avser det, i förlängningen till att tex frihet kan bytas bort mot en högre standard.

För inte är det för bristen på materiella fördelar som den svenska socialismen främst bör kritiseras, även om bristerna i den offentliga sektorn för var dag tycks

öka, utan för att man undergrävt människornas frihet och därmed undergrävt deras förmåga att agera som moraliska varelser. Vad borgerligheten bör återupprätta är den allt ansvar fråntagna individen och den av elephantiasis lamslagna statsmakten. Det är fria medborgare i ett samhälle med en begränsad och därför stark statsmakt som behövs. Aldrig så många egna rum på långvården kan inte ersätta detta.

Egentligen passar Hjalmar Gullbergs rader om den totalitära ockupanten ännu bättre in på den socialdemokratiska klientstaten:

"Där friheten kördes ut,
blev det sommar på nytt och grönska.
Och körsbären i den strut
är så röda som du kan önska.
Men glädjen har tagit slut.

— — —

Hur kan ängen ge maskrosfröna
åt vindarna som tribut?
Vem vill plocka en tusensköna,
där friheten kördes ut?

ANDERS LINDBERG:

Privatiseringar

I min artikel om privatiseringar försökte jag anlägga ett synsätt för hur man bedömer om en politisk åtgärd är att föredra eller ej, som normalt återfinns inom den ekonomiska rationalismen. Jag definierade "välfärd" som be-

stående av en materiell och en immateriell del, dvs de okvantifierbara delarna frihet, trygghet etc.

Den rationalistiska modellen används som ett slags "lackmuspapper" för politikern; om större materiellt utrymme

uppnås eller någon immateriell välfärdsdel ökar, utan att någon annan förändras, eller fördelningen mellan komponenterna ändras, är en privatisering alltid av godo.

I fall där privatiseringar inte leder till sådana otvetydiga resultat måste frågan lösas med hänvisning till samhällets underliggande moraliska eller etiska uppfattningar.

Den stora skiljelinjen härvid är inte om det offentliga eller privata intressenter "producerar" en tjänst, utan vem som "garanterar" den. Den underliggande frågan blir då: vad skall staten garantera medborgarna dvs finansiera och uppställa kvalitetskrav på.

Detta är inte liktydigt med någon form av liberal utilitarism, som Peter Olsson försöker göra gällande i sitt inlägg.

Det finns inget chimärt optimum på välfärdskurvan, som det är politikerns uppgift att med hjälp av olika ingenjörskonster försöka uppnå, härom är Peter Olsson och jag eniga. Däremot undrar jag vad den djupare innebörden är i att "statens uppgift är att upprätthålla rättvisa och ordning inte att garantera välbefinnandet för varje individ".

Vi känner inte hans definitioner av "garantera", "rättvisa" eller "välbefinnande", men nog synes en stats uppgift, om vi nu skall ha någon stat, vara just detta Peter Olsson vill fränkänna den.

Gunilla Andersson går i sitt genmäle än längre när hon hävdar att "välfärd är inget politiker kan skapa åt människor", ett kanske något besynnerligt uttalande mot bakgrund av politikens dokumente-

rade förmåga att genom olika åtgärder minska människors välfärd. Kan välfärden minskas genom politiska åtgärder borde den väl även genom motsatsen till de åtgärder som minskat densamma kunna öka.

Nog kan välfärd, i den vida mening vi lagt i begreppet, bibringas såväl skärgårdsbonde som stadsbarn genom exempelvis garanterad hälso- och sjukvård, rättssystem och stora möjligheter att välja producent av utbildning eller sjukvård?

Mot bakgrund av dagens verklighet är privatiseringar i många fall ett sätt att öka medborgarnas välfärd.

Än märkligare blir hennes resonemang när hon gör gällande att preferenserna om vad som är frihet och trygghet varierar lika mycket som antalet innevånare i Sverige. Frihet och trygghet kan inte utbytas mot varandra, däremot kan de med någorlunda stor precision definieras.

Privatisering är inget universalmedel, däremot en ytterligt önskvärd åtgärd inom många områden av vårt socialiserade samhälle för att öka människors välfärd.

Privatisering är inte alltid, och rent definitionsmässigt, av godo.

Även om det inte är något problem för dagen i Sverige, finns det en skillnad mellan att åt marknaden överlämna finansieringen av skolväsendet, och att överlämna produktionen av barnomsorg.

Det är inte lika givet att det förstnämnda är lika lämpligt som det sistnämnda.